

Вдовенко Н.М., д.е.н., професор,
завідувач кафедри глобальної економіки
*Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

Павленко М.М., асистент
кафедри глобальної економіки
*Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Вдовенко Н.М., Павленко М.М. Концептуальні засади конкурентоспроможної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання. У статті проаналізовано ефективність ведення промислу вітчизняними суб'єктами господарювання та узагальнено кінцеві результати використаних засобів, предметів праці та робочої сили на промислі. Проаналізовано вилов усієї риби та риб-бентофагів. Обґрунтовано заходи для розширення можливостей ведення конкурентоспроможного промислу суб'єктами господарювання на Київському водосховищі як домінуючої компоненти економічного розвитку в умовах трансформаційних процесів.

Ключові слова: конкурентоспроможність, рибне господарство, ефективність, водосховище, риба, витрати, рибальство, вилов.

Вдовенко Н.М., Павленко М.М. Концептуальные основы конкурентоспособной деятельности отечественных субъектов хозяйствования. В статье проанализирована эффективность ведения промысла отечественными субъектами хозяйствования и обобщены конечные результаты использованных средств, предметов труда и рабочей силы на рыбном промысле. Проанализированы вылов всей рыбы и рыб-бентофагов. Обоснованы мероприятия для расширения возможностей ведения конкурентоспособного промысла субъектами хозяйствования на Киевском водохранилище как доминирующего компонента экономического развития в условиях трансформационных процессов.

Ключевые слова: конкурентоспособность, рыбное хозяйство, эффективность, водохранилище, рыба, расходы, рыболовство, вылов.

Vdovenko N.M., Pavlenko M.M. Conceptual bases of competitive activity of domestic business entities. In the article the effectiveness of domestic fishery management and summarizes the final results of the used means, labor and labor force in the fishery are analyzes. The analysis of the catch of all fish is analyzed. The measures for expanding the possibilities of conducting competitive fishing by economic entities on the Kiev reservoir as the dominant component of economic development in the conditions of transformation processes are substantiated.

Key words: competitiveness, fishery, efficiency, reservoir, fish, expenses, fishing, fishing.

Постановка проблеми. Доцільність ведення конкурентоспроможної діяльності вітчизняними суб'єктами господарювання на водосховищі можливо визначити внаслідок проведення розрахунків економічної ефективності ведення промислу. Даний етап є важливим у плануванні майбутньої справи, оскільки за результатами розрахунків прогнозують прибуток та рентабельність здійснених робіт. Економічній ефективності притаманна результативність діяльності економічних систем. Разом із тим основною особливістю і підставою для проведення розрахунків на рибному промислі є вартісний характер засобів, витрат, досягнення результатів, а в деяких випадках і самих цілей (одержання прибутку). Економічна ефективність ведення промислу вітчизняними користувачами є узагальненим й повним

відображенням кінцевих результатів використаних засобів, предметів праці та робочої сили на промислі за певний проміжок часу. Ефективність рибного промислу вказує на віддачу від сукупності вкладених коштів, спонукає вчених до визначення можливостей досягнення конкурентоспроможного рівня будь-яким господарюючим суб'єктом в аграрному секторі економіки і в рибному господарстві зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пласт проблемних питань, які тісно пов'язані із забезпеченням конкурентоспроможної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, знайшов висвітлення у працях О.Г. Головніної [1], Н.Є. Голомші [2], С.М. Кваши [2; 3], Н.А. Сокол [4] та ін. Проведені наукові доробки стали підґрунтям для опрацювання та висвітлення саме концептуальних складників у вирішенні про-

блемних питань забезпечення конкурентоспроможної діяльності суб'єктів господарювання в Україні та розширення можливостей ведення рибного промислу з урахуванням конкурентних переваг суб'єктами господарювання на Київському водосховищі.

Постановка завдання. Мета статті полягає в обґрунтуванні розширення можливостей ведення конкурентоспроможного промислу вітчизняними суб'єктами господарювання на Київському водосховищі як домінуючої компоненти економічного розвитку в умовах трансформаційних процесів.

Виклад основних результатів. Проведені наукові розвідки показують, що із самого початку потрібно розрахувати економічну ефективність за показниками вилову риби з водойми, а потім здійснити порівняльний аналіз виловленої риби згідно з виділеними квотами на вилов, тобто обсягами спеціального використання водних біоресурсів користувачами у Київському водосховищі. Пріоритетним завданням для рибного господарства як в Україні, так й у світі традиційно вважається забезпечення населення харчовими продуктами, серед різноманіття яких найбільшу частку займає м'ясо риби. Одну з ключових позицій у цьому аспекті займає регулювання здійсненої браконьєрської ловлі. Незважаючи на всі обмеження, браконьєрство й нині загрожує існуванню деяких цінних видів риб, особливо прісноводних, тому в даному аспекті доцільно буде розкрити проблемні питання браконьєрського лову у вітчизняних водоймах, оскільки він наносить непоправну шкоду довкіллю, призводить до зменшення популяції цінних видів риб і до розвитку ситуації, коли їхнє місце в екосистемі Київського водосховища починають займати малоцінні види риб. Здійснені дослідницькі пошуки дали змогу встановити, що розрахунок за загальним виловом риби слід проводити у такій послідовності:

1. Встановлення обсягу вилову риби з водойми за видами й у цілому, кг.
2. Розрахунок обсягу виручки від реалізованої рибної продукції, грн.
3. Розрахунок фонду оплати праці працівників, грн.
4. Обчислення витрат на паливно-мастильні матеріали, грн.
5. Визначення витрат на придбання інвентарю та плавзасобів, грн.
6. Підрахунок інших витрат, грн.
7. Розрахунок собівартості виловленої продукції, грн.
8. Розрахунок прибутку, грн. (за формулою).
9. Розрахунок рентабельності, % (за формулою).

Щоб визначити показник рентабельності, необхідно для початку визначити величини вилову риби, її ціну та прибуток, який ми отримуємо від реалізації товару, розрахувати фонд заробітної плати для працівників, витрати для закупівлі матеріалів, необхідних для ведення промислу на водосховищі: знаряддя лову, плавзасоби, матеріали для роботи

флоту, включаючи паливно-мастильні матеріали. Після знаходження цих показників ми можемо встановити рівень витрат на промисел. У практичному плані потрібно розрахувати фонд заробітної плати та матеріалів для ведення промислу на водосховищі. До роботи на Київському водосховищі в 2016 р. було залучено 203 рибалки. Кожний отримував середньомісячну заробітну плату 1 200 грн.

Відповідно, за рік всі працівники отримали таку суму грошей:

$$1200 \text{ грн.} \times 10 \text{ міс./рік} \times 203 \text{ ос.} = 2\,436\,000 \text{ грн.}$$

У такій ситуації привертає до себе увагу нарахування на фонд заробітної плати, який становить 37%, або 901 320 грн. Отже, фонд заробітної плати з нарахуваннями буде становити 3 337 320 грн.

Для лову риби на Київському водосховищі було використано 3 874 одиниць знарядь лову, серед яких: крупновічкові сітки – 1 443, дрібновічкові сітки – 2 385, закидні неводи – 14, ятері – 30, ставні неводи – 2. Ціна крупновічкових сіток на той момент становила 500 грн./сітка, а дрібновічкові сітки коштували 300 грн./сітка. Відповідно, витрати на ці знаряддя лову становили: крупновічкові сітки – 721 500 грн.; дрібновічкові сітки – 715 500 грн.; витрати на інші знаряддя лову – 102 400 грн. Загальна сума, яка була витрачена на придбання знарядь лову, становила 1 539 400 грн. Для роботи на Київському водосховищі було використано 70 одиниць флоту, які за 2016 р. витратили паливно-мастильних матеріалів, зокрема пального, солярки та масла, на суму 547 302 грн. Кожний рік відрахування на амортизацію матеріалів для ведення промислу на водосховищі становили 995 458 грн. Витрати на ведення рибальства на Київському водосховищі за 2016 р. вказано в табл. 1.

Таблиця 1

Витрати на промисел

Статті витрат	Сума, грн
Фонд заробітної плати	3 337 320
Знаряддя лову, зокрема:	1 539 400
крупновічкові сітки	721 500
дрібновічкові сітки	715 500
інші знаряддя лову	102 400
Паливно-мастильні матеріали	547 302
Амортизація	995 458
Інші витрати	844 821
Всього витрат	7 264 301

Розрахунок прибутку, отриманого за рахунок вилову та реалізації риби. За 2016 р. на Київському водосховищі було виловлено та реалізовано 839,69 т риби. Зокрема, найбільшу частину вилову утворювали риби-бентофаги (лящ, плітка, плоскирка та карась) – 543,22 т. Рослиноїдні риби також становили значний улов – 127,02 т. Хижаків було виловлено менше – 75,479 т, зокрема вилов окуня – 23,3 т. Виловлену рибу було реалізовано за встановленими ринковими цінами, загалом для промисловоцінних видів риб була вста-

новлена ціна від 16 до 20 грн., цінних хижаків продавали в межах 17–25 грн., а вся інша риба реалізовувалася у цінових межах 4–6 грн. Зокрема, після реалізації виловленої риби, отримали виручку:

риби-бентофаги: лящ – 2 595 780 грн.; плітка – 1 701 280 грн.; плоскирка; – 3 101 600 грн.; карась – 1 581 440 грн.; всього – 4 191 860 грн.;

хижаки: окунь – 396 100 грн.; щука – 409 320 грн.; судак – 374 680 грн.; сом – 397 100 грн.; Всього – 1 577 200 грн.;

рослиноїдні види риб – 2 159 850 грн.; інші риби – 418 600 грн.

Як показує проведене дослідження, загальна виручка, яку отримали за рахунок реалізації виловленої риби, становить 8 347 510 грн. Аналізуючи розрахунки, можна відзначити, що реалізація риб-бентофагів становила 62% усього прибутку. Для вилову цієї групи риб було витрачено:

7 264 301 грн. – 100%

$x - 50 \% x = 3\,632\,150,5$ грн.

Реалізація окуня становила 4%. Для вилову окуня було витрачено:

7 264 301 грн. – 100%

$x - 4 \% x = 690\,571,04$ грн.

Перед тим, як визначити рентабельність відведення промислу, спочатку необхідно розрахувати прибуток. Прибуток від реалізації всіх риб становить:

$\Pi = 8\,347\,510 \text{ грн} - 7\,264\,301 \text{ грн} = 1\,083\,209 \text{ грн.}$

$R = 1\,083\,209 \text{ грн} / 7\,264\,301 \text{ грн} \times 100\% = 14,9\%$

Отже, проаналізувавши вилов усієї риби, зокрема риб-бентофагів, і виручку, отриману від виловів та прибутку, який ми отримали після реалізації риби, маємо можливість обчислити також рівень рентабельності. Економічна ефективність ведення рибальства на Київському водосховищі вказана в табл. 2.

Вказане дає змогу зробити висновок, що останні роки є тенденція до дохідної і прибуткової рибогосподарської діяльності на водосховищі. У досліджуваному

період рентабельність даного промислу становила 14,9%. Оскільки наші дослідження проводилися також і в 2017 р., ми маємо можливість зупинитися на вивченні обсягів спеціального використання водних біоресурсів користувачами у Київському водосховищі (рис. 1).

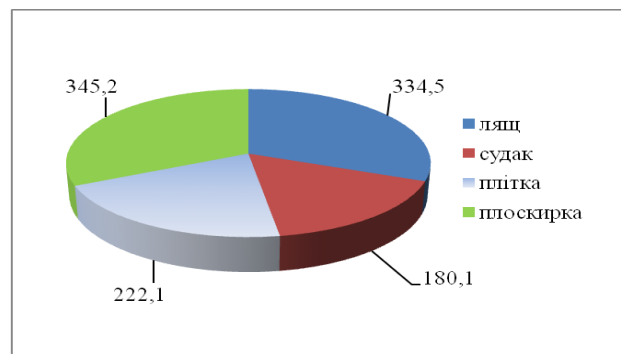

Рис. 1. Квоти добування водних біоресурсів загальнодержавного значення у 2017 р., т

Водночас відзначимо ще й те, що станом на 01.10.2017 реальний виллов становив: за рибами-бентофагами (лящ – 129,9 т, плітка – 99,8 т, плоскирка – 142,3 т, карась – 225,3 т (рис. 2); хижими рибами (судак – 59,1 т, сом – 43,1 т., окунь – 85,0 т, щука – 21,0 т) (рис. 3).

Окрім того, рослиноїдних риб станом на 01.10.2017 вилловлено 22,5 т (рис. 4).

Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 04.01.2018 № 2 затверджено квоти добування водних біоресурсів у 2018 р. та зареєстровано в Міністерстві юстиції від 15.01.2018 за № 58/31510. Квоти добування водних біоресурсів загальнодержавного значення у 2018 р. затверджено відповідно до лімітів та прогнозів допустимого спеціального використання водних біоресурсів загальнодержавного значення на 2018 р., затверджених Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 14.12.2017 № 659, зареєстрованим у Міністерстві юстиції 29.12.2017 за № 1581/31449.

В умовах глобальних трансформаційних процесів значно виокремлюється кількість та активність рибалок-аматорів, яка стала загрожувати популяції багатьох видів прісноводних риб. Через це у багатьох країнах світу були введені жорсткі обмеження на знаряддя та обсяги виллову. Щорічно в Україні затримується близько 100 тис. порушників Правил рибальства. Причому їх кількість постійно зростає: у 1966 р. в Україні було затримано 15 тис. рибних браконьєрів, у 1975 р. – 30 тис., у 2007 р. – 96,6 тис. У 2008 р. сума штрафів на одного рибного браконьєра становила 72 грн. Українськими браконьєрами в рік добувається близько 200 тис. т. Якщо у 1980-х роках на 1 т риби, добути промисловим способом, припадало 0,5 т браконьєрським, то нині – 3 т, здобутих незаконно. У цілому ж запаси риби у водах України з 1996 р. по 2001 р. знизилися у 12 разів.

Таблиця 2

Економічна ефективність ведення промислу на Київському водосховищі

Показник	Значення
Обсяг загального виллову риби, т	839,69
Обсяг виллову риб-бентофанів, т	543,22
Обсяг виллову хижаків, т	75,479
Обсяг виллову окуня, т	23,3
Ціна реалізації промислово цінних видів риб, грн./кг	16 – 20
Ціна реалізації хижаків, грн./кг	17 – 25
Ціна реалізації окуня, грн./кг	17
Витрати на промисел, грн.	7 264 301
Виручка від реалізації всієї риби, грн.	8 347 510
Виручка від реалізації риб-бентофагів, грн.	4 191 860
Виручка від реалізації окуня, грн.	396 100
Прибуток від реалізації всієї риби, грн.	1 083 209
Рентабельність, %	14,9

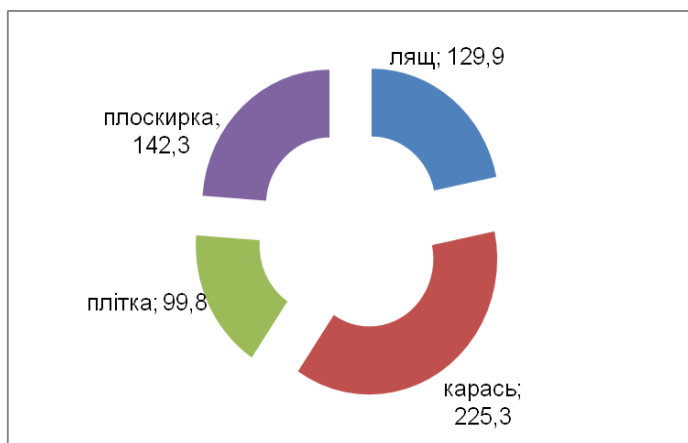

Рис. 2. Виллов риби-бентофагів, т, станом на 01.10.2017

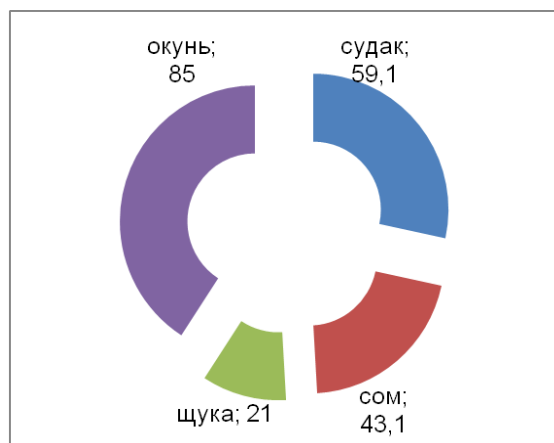

Рис. 3. Виллов хижих риби, т, станом на 01.10.2017

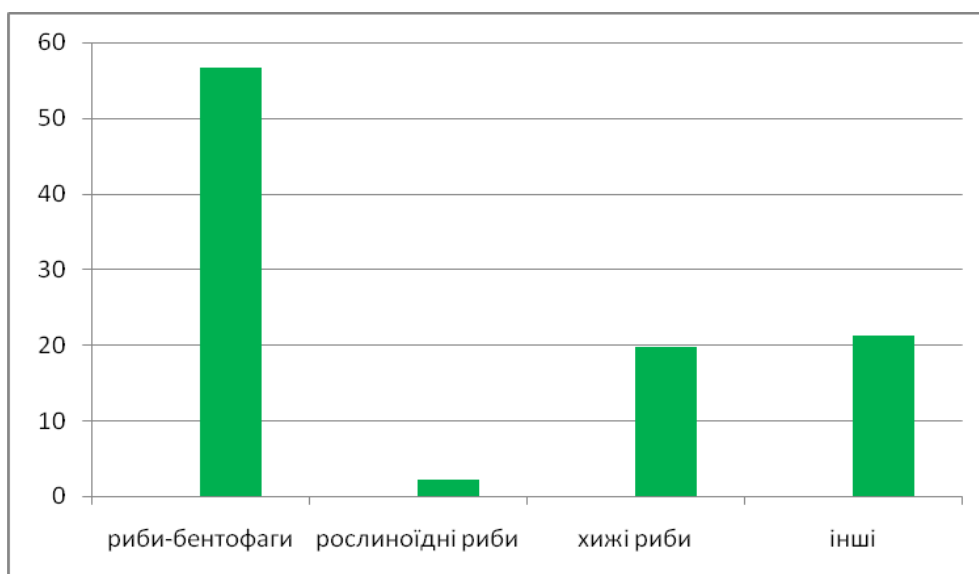

Рис. 4. Обсяги спеціального використання водних біоресурсів користувачами у Київському водосховищі станом на 01.10.2017, %

Джерело: сформовано авторами на основі опрацювання звітної інформації про обсяги спеціального використання водних біоресурсів Київського рибоохоронного патруля

Висновки. Для забезпечення високого рівня конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів господарювання великого значення набуває виважена політика Київського рибоохоронного патруля, який здійснює державний контроль та управління у сфері охорони, використання і відтворення водних біоресурсів суб'єктами господарювання. При цьому, безперечно, важливо таке:

1. Дотримання користувачами встановлених термінів заборони на виллов водних біологічних ресурсів (за винятком науково-дослідного лову) у весняно-літній період їх природного відтворення на водних об'єктах.

2. Своєю чергою, господарюючі суб'єкти повинні мати достатню інформації стосовно заборони лову і, зокрема, у всіх водосховищах і озерах із зато-

ками, протоками, включаючи зону підтоплення з 1 квітня по 9 червня; у всіх річках та їх корених водах починаючи з 1 квітня по 20 травня; у новостворених водних об'єктах, а також у додатковій системі річок та інших водних об'єктах із 1 квітня по 29 червня.

Таким чином, важливим є контроль над здійсненням виллову риби без порушень правил аматорського й спортивного рибальства із застосуванням знарядь і засобів масового виллову цінних видів риби, які мають негативні наслідки для рибного господарства.

Отже, першочерговим є збільшення популяцій цінних видів риби і недопущення ситуації, щоб їх місце в екосистемі Київського водосховища зайняли малоцінні види риби, ураховуючи їх суспільну цінність та вартість.

Список літератури:

1. Головніна О.Г. Методологічні основи підвищення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання в трансформаційній економіці. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2015. № 3(13). С 28–35.
2. Кваша С.М., Голомша Н.Є. Конкурентоспроможність вітчизняної аграрної продукції на світовому аграрному ринку. Економіка АПК. 2006. № 5. С. 99–104.
3. Напрями підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору в умовах формування і функціонування ЗВТ з ЄС / За ред. академіка НААН України С.М. Кваші. К.: Компринт, 2017. 623 с.
4. Сокол Н.А. Механізм формування конкурентоспроможності в контексті розвитку корпоративної соціальної відповідальності. 2014. С. 208–211.

УДК 658.310.9

Вешко О.В., аспірант
кафедри менеджменту, адміністрування
та готельно-ресторанної справи
Хмельницький національний університет

ПРОБЛЕМА ОПТИМІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ МУЛЬТИКУЛЬТУРНИХ ГРУП В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Вешко О.В. Проблема оптимізації економічної поведінки мультикультурних груп в умовах глобалізації. У статті висвітлено сучасну концепцію економічної поведінки мультикультурних груп в умовах глобалізації. Аргументовано необхідність оптимізації економічної поведінки мультикультурних груп за допомогою реалізації вибору перспективних стратегій взаємодії в умовах соціокультурної диверсифікації, пошуку переваг культурного розмаїття та практичного осмислення культурних відмінностей.

Ключові слова: мультикультурна група, культурне домінування, оптимізація, культурна синергія.

Вешко О.В. Проблема оптимизации экономического поведения мультикультурных групп в условиях глобализации. В статье описывается современная концепция экономического поведения мультикультурных групп в условиях глобализации. Аргументирована необходимость оптимизации экономического поведения мультикультурных групп посредством реализации выбора перспективных стратегий взаимодействия в условиях социокультурной диверсификации, поиска преимуществ культурного разнообразия и практического осмысления культурных различий.

Ключевые слова: мультикультурная группа, культурное доминирование, оптимизация, культурная синергия.

Veshko O.V. The problem of optimization of economic behavior of the multicultural groups under conditions of globalization. The article outlines the modern concept of economic behavior of multicultural groups under conditions of globalization. The necessity of optimizing the economic behavior of multicultural groups by means of realization of a choice of perspective strategies of interaction in the conditions of socio-cultural diversification, search of the advantages of cultural diversity and practical comprehension of cultural differences is argued.

Key words: multicultural group, cultural dominance, optimization, cultural synergy.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації визначають зміни, що відбуваються у міжнародному бізнесі та зумовлюють необхідність використання новітніх підходів до управління підприємством. Очевидно, що для ефективного функціонування спільні підприємства повинні налагоджувати співпрацю з представниками підприємницької діяльності різних країн. Таке кооперування обов'язково включає культурний аспект, який значно впливає на можливість ефективної діяльності спільних підприємств, що утворилися в результаті стратегічного об'єднання

підприємств із різних країн. У ситуації культурного різноманіття виникає необхідність розроблення нової концепції економічної поведінки, суть якої полягає у розширенні поглядів на роль національних економічних культур як джерела нових знань, а їх використання – як спосіб досягнення конкурентних переваг компаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей поведінки людей у мультикультурних групах присвячено роботи багатьох зарубіжних і вітчизняних учених. Зокрема, цими